

MAKTABGACHA TA'LIMDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI

Xodiyeva Nilufar Sherzod qizi

Shahrisabz Davlat Pedagogika Instituti magistranti

Shahrisabz, O'zbekiston.

E-mail: nilufarxod1yeva@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotida multimedia texnologiyalarini qo'llashning psixologik va pedagogik jihatlari tahlil qilingan. Shuningdek, bolalarning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga multimedia vositalarining ta'siri, ularni samarali qo'llash usullari va tarbiyachilarning kasbiy mahoratini oshirishdagi roli yoritilgan. Tadqiqot davomida zamonaviy ta'lim nazariyalari, pedagogik-psixologik yondashuvlar, xalqaro tajribalar o'rganilib, tegishli xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, multimedia texnologiyalari, psixologik asoslar, pedagogik jarayon, raqamli vositalar, ta'lim samaradorligi.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida ta'lim tizimi zamonaviy texnologiyalar asosida shakllanib bormoqda. Xususan, maktabgacha ta'lim jarayoniga multimedia texnologiyalarining joriy qilinishi bolalarning mantiqiy, kreativ va intellektual salohiyatini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Multimedia texnologiyalari – bu audio, video, animatsiya, interaktiv dasturlar va raqamli o'yinlarni o'zida mujassamlashtiruvchi vositalar majmuasi bo'lib, ular ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Shuning uchun ham ularning psixologik va pedagogik asoslarini o'rganish dolzarb masala sifatida qaraladi.

1. Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik xususiyatlari:

Maktabgacha davr bolaning shaxs sifatida shakllanishidagi eng muhim bosqichlardan biridir. Ushbu davrda quyidagi omillar yetakchi ahamiyat kasb etadi:

Qiziqish va taqlidchanlik – bolalar o'rganish jarayonida ko'proq atrofdagilarni kuzatish va taqlid qilish orqali bilim oladi.

Tasavvur va xotira rivoji – vizual vositalar muhim o'rin egallaydi, chunki obrazli fikrlash ustun bo'ladi.

Emotsional sezuvchanlik – multimedia vositalaridagi rang, musiqa va animatsiyalar kuchli ta'sir ko'rsatishi natijasida bolalar ko'proq his-tuyg'u orqali o'rganadilar.

O'yin faoliyati ustuvorligi – o'yin orqali bilim berish o'zlashtirish samaradorligini oshiradi. Shu bois multimedia vositalaridan foydalanish mazkur yosh davrining psixologik ehtiyojlariga to'la mos keladi.

2. Multimedia texnologiyalarining pedagogik asoslari

Pedagogik nuqtai nazardan, multimedia vositalaridan foydalanish quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

1. Ta'lim jarayonining interaktivligini ta'minlaydi.
 - Tarbiyalanuvchilar faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchiga aylanadi.
2. O'quv materialini vizuallashtiradi.
 - Murakkab tushunchalar rasmlar, animatsiyalar va videolar orqali osonroq o'zlashtiriladi.
3. Individual yondashuvni yaxshilaydi.
 - Har bir bola o'z tezligida o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi.
4. Ijodkorlikni rivojlantiradi.
 - Multimedia vositalar yordamida bolalar mustaqil hikoya yaratish, rasm chizish yoki ovoz yozish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Vigotskiy, Piaget va Bruner kabi olimlarning ta'lim nazariyalarida vizual va faol metodlarning ustunligi ta'kidlangan. Shunday ekan, multimedia vositalari maktabgacha ta'limning metodikasini yanada boyitadi.

3. Multimedia vositalaridan foydalanishning psixologik-pedagogik afzalliklari

- * E'tiborni jamlash va diqqatni rivojlantirish.
- * Xotirani mustahkamlash.
- * Ijodiy tafakkurni rag'batlantirish.
- * Nutq va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish.
- * Ijtimoiy moslashuvni kuchaytirish.

4. Tarbiyachining roli va pedagogik mahorati

Multimedia vositalaridan samarali foydalanish tarbiyachining kasbiy salohiyati va metodik mahoratiga bog'liq. Tarbiyachi quyidagilarga e'tibor qaratishi lozim:

Pedagogik maqsadga muvofiq tanlash. Har bir multimedia vositasi aniq ta'limiy maqsadga xizmat qilishi kerak.

Didaktik yondashuv. Multimedia faqat yordamchi vosita bo'lib, asosiy rolda tarbiyachining pedagogik mahorati o'rin egallaydi.

Psixologik muvofiqlik. Tarbiyalanuvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo'lmagan murakkab multimedia vositalaridan foydalanish salbiy natija berishi mumkin.

An'anaviy ta'lim metodlari bilan uyg'unlashtirish.

5. Xalqaro tajriba va O'zbekiston amaliyoti

Dunyo miqyosida, xususan Finlyandiya, Janubiy Koreya, Yaponiya kabi davlatlarda maktabgacha ta'limda multimedia texnologiyalaridan keng foydalanilmoqda. Bu tajribalar bolalarda mustaqil o'rganish, muammoli vaziyatlarni hal qilish va ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda ham maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia guruhlar, interaktiv doskalar, elektron ertaklar va raqamli o'yinlar joriy etilmoqda. Bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Xulosa qilib aytganda, multimedia vositalari maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik ehtiyojlariga mos keladi va pedagogik jarayonni samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Multimedia vositalari orqali bolalarda:

bilimlarni qiziqarli tarzda yetkazish,

diqqat va xotirani mustahkamlash,

ijodkorlik va muloqotni rivojlantirish,

ta'lim jarayonining interaktivligini ta'minlash mumkin.

Demak, multimedia texnologiyalarining psixologik-pedagogik asoslarini keng o'rganish va amaliyotda qo'llash maktabgacha ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotskiy L.S. "Psixologiya razvitiya rebenka". – Moskva, 1991.
2. Piaget J. "The Child's Conception of the World". – London, 1929.
3. Bruner J. "Toward a Theory of Instruction". – Harvard University Press, 1966.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. – 2017.
5. Hasanboyeva O. "Maktabgacha ta'lim pedagogikasi". – Toshkent: Fan, 2020.
6. Qodirova F. "Raqamli texnologiyalar va bolalar rivojlanishi". – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
7. Xalqaro UNESCO hisobotlari: "ICT in Early Childhood Education". – Parij, 2021.